

II.9. Környezeti nevelés, tájékoztatás, szemléletformálás

A környezetvédelem egyik fontos hatótényezője a környezettudatos életvitel, látásmód, amelyet a lakossági szemléletformálás teremt meg. Környezetvédelmi ismeretek és az ökológiai összefüggések megértése nélkül nem képzelhető el környezettudatos életmód, ezért a környezeti szemléletformálásnak legalapvetőbb feladata az, hogy az emberek számára közérthetővé és világossá tegye, legtöbb fogyasztói döntésüknek környezeti következményei is vannak.

A Kvt. értelmében¹ a környezeti nevelés, a környezeti ismeretek terjesztése és fejlesztése (az óvodai nevelés, iskolai nevelés, képzés, művelődés, iskolarendszeren kívüli oktatás és továbbképzés, ismeretterjesztés, könyvkiadás) elsősorban állami és önkormányzati feladat. 2017-től azonban minden önkormányzati működtetésű általános és középiskola állami fenntartásba került. A környezeti nevelés a közoktatás egyik kötelező alapeladata. A közoktatás részeként vagy annak kiegészítéseként a fővárosban számos ökoiskola és erdei iskola, valamint zöld óvoda segíti a fiatal korosztály környezeti nevelését. Ezenkívül a környezettudatos szemléletű alapítványok, egyesületek, gazdasági társaságok kampányok és pályázatok útján szintén jelentős szerepet töltenek be a környezeti nevelés terén.

A Kvt. alapján az önkormányzat törvényi kötelezettsége a lakosság tájékoztatása a környezet állapotáról. A Fővárosi Önkormányzat környezeti tájékoztatásának meghatározó eszköze a jelen dokumentum, a Budapest környezeti állapotértékelés is, ami az önkormányzat illetékességi területén elemzi, értékeli a környezet állapotát. Ezenfelül a környezeti adatok térbeliségéről Budapest térinformatikai portálja tájékoztatja a lakosságot.

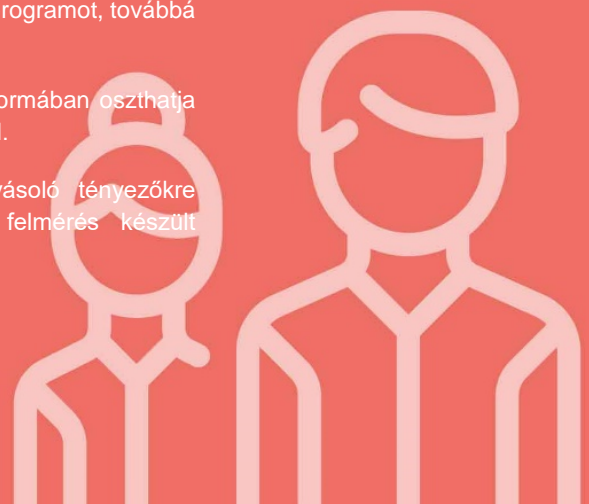
Hasonlóképpen törvényi kötelezettség a társadalmi részvétel biztosítása is. A Mötv.² alapján a helyi önkormányzat feladatai ellátása során támogatja a lakosság önszerveződő közösségeit, együttműködik e közösségekkel, biztosítja a helyi közügyekben való széles körű állampolgári részvételt.

A Fővárosi Közgyűlés Környezetvédelmi Alapot hozott létre a környezetvédelmi célok pályázati úton történő megvalósítása érdekében. Az alap olyan környezeti neveléssel kapcsolatos pályázatokat is támogatott, amelyeket civil szervezetek, alapítványok, felsőoktatási intézmények valósítottak meg.

2020-ban a Fővárosi Önkormányzat számos részvételiséggel kapcsolatos folyamatot indított el: több budapesti park fejlesztését online közösségi tervezéssel készítette elő, közösségi gyűlést szervezett a klímaválságról, a részvételi költségvetés keretében egymilliárd forint sorsáról a lakosok kezébe adta a döntést, a lakosságot bevonta a forgalomcsillapítási mintaprojektek értékelésébe, a COVID járvány kezelésére tájékoztató honlapot hozott létre és elindította a Budapest Restart programot, továbbá társadalmi vitára bocsátotta a civil rendelet megújítását.

A kozossegitervezes.hu oldalon keresztül a lakosság kérdőíves formában oszthatja meg véleményét a fővárosi közterületeket, parkokat érintő tervekről.

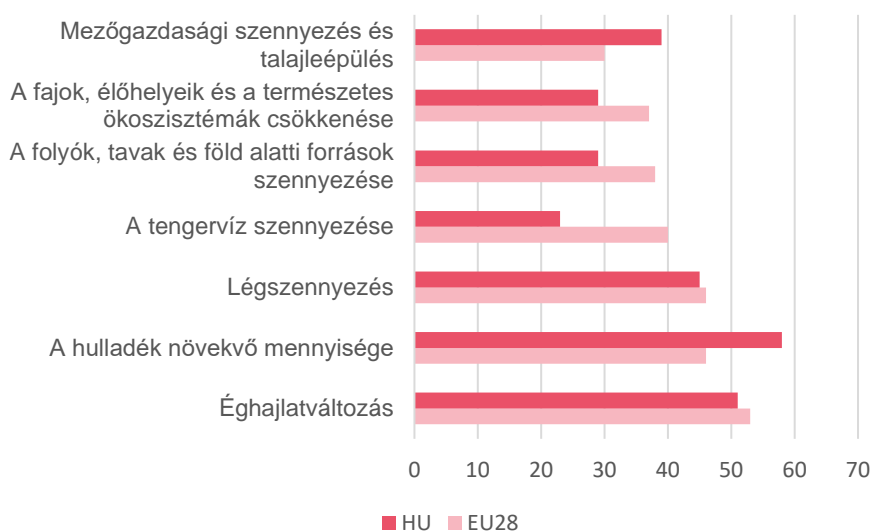
A főváros környezeti elemeinek állapotára és az azt befolyásoló tényezőkre vonatkozóan 2020-ban és 2021-ben teljes körű lakossági felmérés készült Budapesten.

A lakosság környezettudatossága

A környezeti károk megelőzéséhez és mérsékléséhez, az élhető és fenntartható városi környezet kialakításának eléréséhez vezető célok meghatározásához fontos feladat a lakosság környezettudatosságának felmérése, a környezetvédelemmel és a fenntarthatósággal kapcsolatos attitűdjének megismerése. A fővárosi lakosság attitűdjére a nemzetközi és országos felmérések alapján lehet következtetni, illetve egyes országos felmérések a fővárosra vonatkozó adatokat is tartalmaznak.

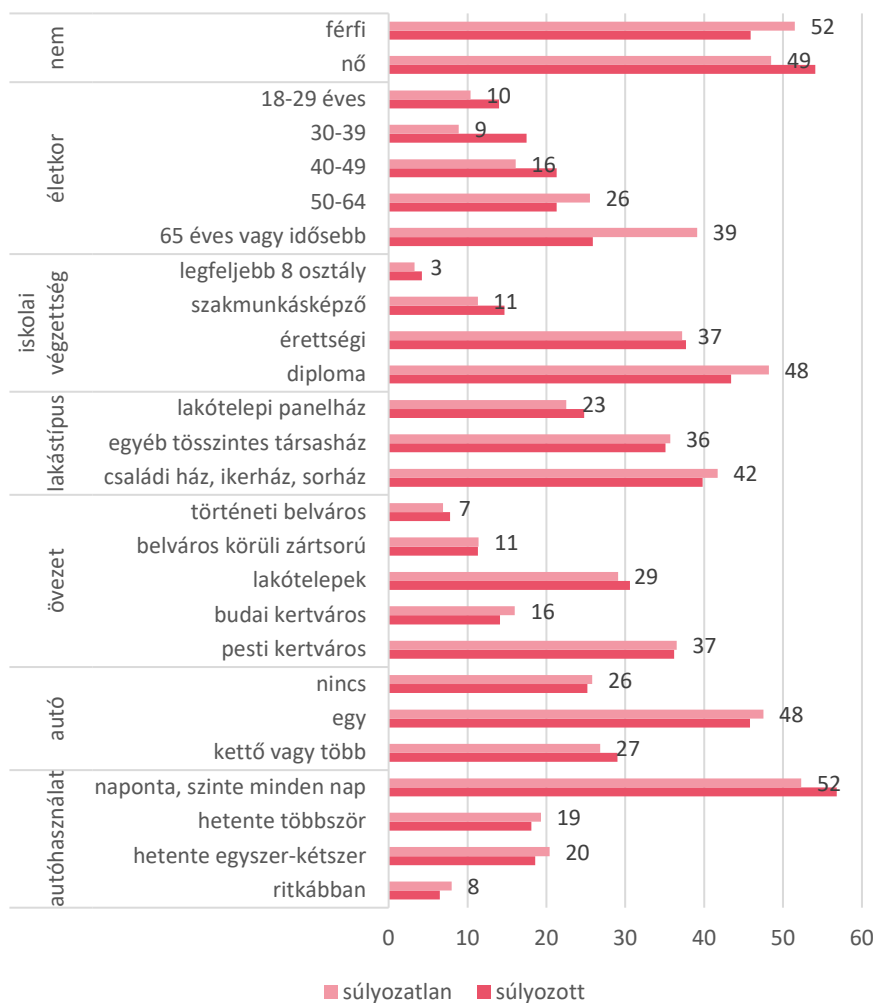
Az EuroBarométer 2019-es felmérése³ szerint a magyar válaszadók a 2014-es felmérés⁴ óta valamivel kevésbé aggódnak a légszennyezés miatt (45%) és leginkább a hulladék növekvő mennyisége miatt aggódnak (58%). Emellett a klímaváltozást is hasonlóan fontos témának tartják (51%). A magyar válaszadók szerint elsősorban a szigorúbb környezetvédelmi jogszabályok bevezetése, valamint a fogyasztás módjának megváltozása és a jobb anyagi ösztönzők bevezetése a környezetet védő vállalkozásoknak és azoknak az embereknek, akik lépéseket tesznek a környezet védelméért lenne a leghatékonyabb módja a környezetvédelmi problémák kezelésének. A magyar válaszadók leginkább a szelektív hulladékgyűjtésben voltak aktívak, bár a korábbi felméréshez képest kevésbé aktívak (53%), valamint több mint egyharmaduk csökkentette energiafogyasztását és kerülte az egyszer használható műanyag termékeket vagy inkább újrahasználatos műanyagot vásárolt. A korábbihoz képest az energiafogyasztás csökkentésért kevesebb (38%) magyar válaszadó tett lépéseket. A magyarok 40%-a aggódik a műanyag termékek környezetre és az egészségre gyakorolt hatása miatt, azonban az EU átlaghoz képest 8 százalékponttal kevesebben, a válaszadók közel fele csökkentette az egyszer használatos műanyag szatyrok használatát.

1. ábra: A legfontosabbnak ítélt környezeti problémák Magyarország és az EU lakossága szerint (Forrás: EuroBarométer 501, 2019, European Commission)

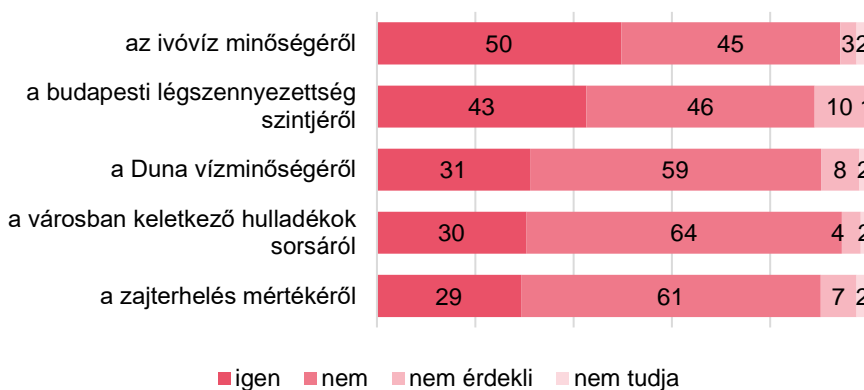
A különféle szervezetek által végzett felmérések fókusz, célja, illetve vonatkozási területe eltérő.

A főváros környezeti elemeinek állapotára és az azt befolyásoló tényezőkre vonatkozóan **2020-ban, majd 2021-ben is teljes körű lakossági felmérés készült Budapesten.** A kutatásokat a Medián Közvélemény- és Piackutató intézet készítette 1000 fő telefonos megkérdezésével (CAPI) 2020. szeptember 29-e és október 5-e között, valamint 2021. július 5-e és 10-e között, strukturált kérdőívvel. A mintavétel módszere rétegzett véletlen eljárás volt. A véletlen minta kisebb torzulásai a KSH adatai (a 2016-os mikrocenzus) alapján statisztikai eljárással, többszemponú súlyozással lett korrigálva. A korrekciót követően a minta pontosan tükrözi a felnőtt budapesti népesség nem, életkor és iskolai végzettség szerinti összetételét.

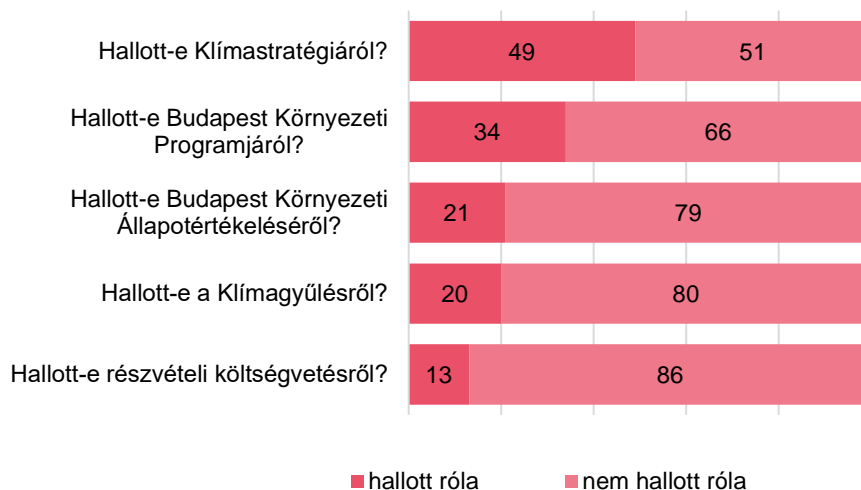
2. ábra: A súlyozott és súlyozatlan minta összetétele nem, életkor, iskolai végzettség és lakástípus szerint, 2021.

A 2020-as kutatás szerint a budapestiek közül az ivóvíz minőségéről érzik a legtöbbet tájékozottnak magukat, és – a városban keletkező hulladék sorsa mellett – erről mondták a legkevesebbet, hogy nem érdekli őket. A tájékozottak aránya azonban ebben a tekintetben is csupán 50 százalék.

3. ábra: A személyes tájékozottság megítélése, 2020.

A 2021-es kutatás szerint a Fővárosi Önkormányzat környezetvédelmi tevékenységei közül a Klímastratégia a leginkább ismert a városban élők körében, de ezzel is csak a lakosság fele találkozott. A többi törekvés, program ismertsége figyelemre méltóan alacsony.

4. ábra: A Fővárosi Önkormányzat környezetvédelmi törekvéseinek ismertsége, 2021.

A budapestiek leginkább a városi hősziget hatást, a nagy autóforgalmat és az utcák piszkosságát tartják a legnagyobb környezeti problémának a környezetükben.

5. ábra: A környezet helyzete a lakóhely, illetve a sűrűn látogatott városrészek helyzete alapján

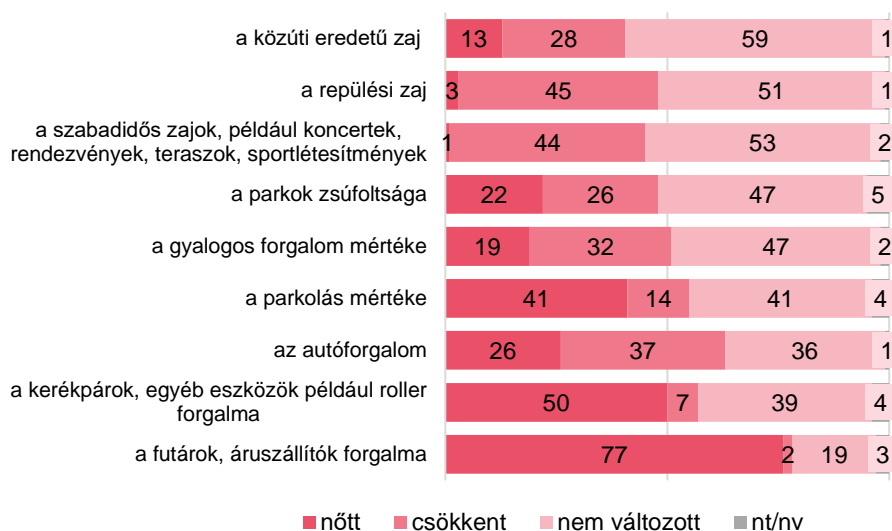
A kérdéssor elemei a lakóhely belvárosi, vagy külvárosi jellege szerint rendeződtek egy kivétellel két csoportba. Nem illeszkedett ebbe a csoportosításba a kerékpárutak szélességére adott válaszok értékelése, mivel azokat a belvárosban és a külvárosban is hasonló arányban értékelik.

A belvárosi jellegű problémák elsősorban a történeti belváros területén okoznak gondot, tehát a belváros közeli zártkörű övezetben már nincs akkora jelentőségük.

A külvárosi jellegű problémák a pesti kertvárosi részeken nehezítik elsősorban az ott lakók mindennapjait, de a budai kertvárosi területeken is jellemzőek. Egyik problémátípus sem jelentős a belváros körüli zárt sorú övezetben, illetve a lakótelepeken. A környezeti helyzet megítélésének mértékét a lakóhely, illetve a sűrűn látogatott városrészek állapota alapján a függelék tartalmazza.

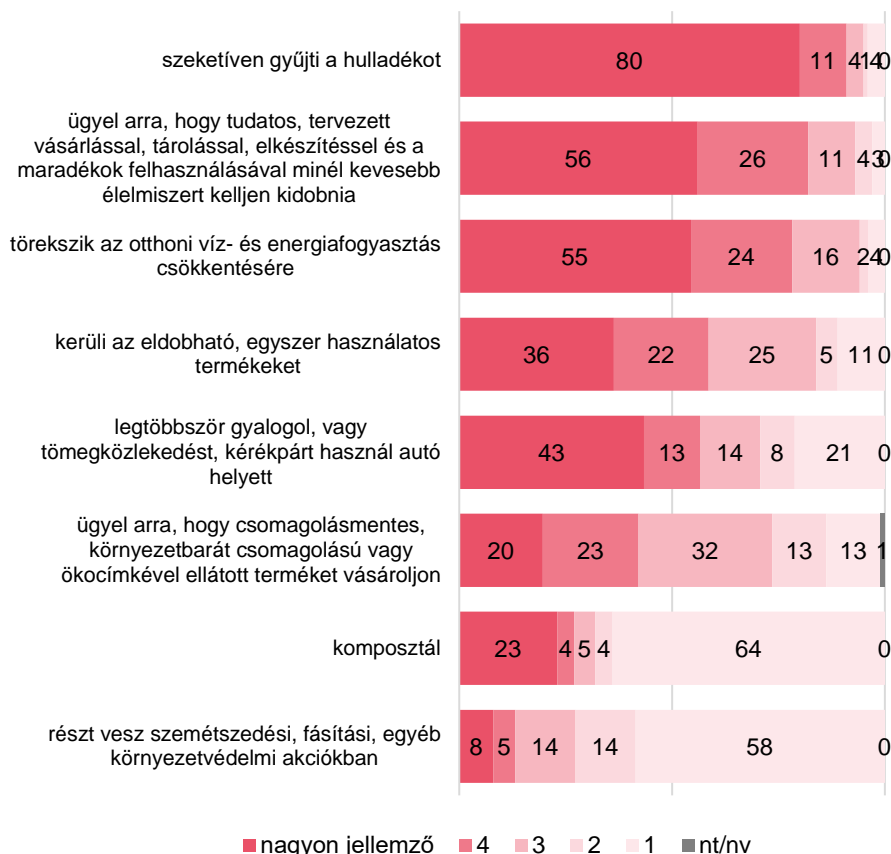
A járványhelyzeti forgalomkorlátozások alatt jelentős változásokat tapasztaltak a Budapesten élők: jelentősen csökkentek a szabadidős tevékenységekből eredő zajok, a repülési zaj, maga az autóforgalom és az ebből eredő zaj. Jelentős növekedést jeleztek vissza a lakossági tapasztalatok a futárok forgalmát, a kerékpáros, rolleres közlekedést és a parkolás mértékét tekintve.

Nem egyformán érintette a járvány az egyes lakóövezeteket: az általános tapasztalattal ellentétben a belvárosban nőtt az autóforgalom és ennek révén a zaj és a parkoló autók száma. A kerékpár- és rollerhasználat is leginkább a belvárosi területeken vált jellemzőbbé. A lakótelepeken a parkok zsúfoltsága nőtt meg a járvány alatt.

6. ábra: A lakókörnyezetben tapasztalt változások a Covid-19 járványhelyzet alatt, 2021.

A Budapesten élők leginkább a **szelektív hulladékgyűjtéssel** járulnak hozzá a környezet védelméhez, ez a magatartás **rendkívül elterjedt** a kutatás tapasztalatai szerint. Nagyon jellemző még az étel kidobásának elkerülése és az otthoni víz- és energiafogyasztás csökkentése.

7. ábra: A környezettudatos magatartásformák elterjedtsége, 2021.

A környezettudatos magatartás jellemzőbb a nőkre, mint a férfiakra, és az idősek is jobban odafigyelnek néhány területen, mint a fiatalok. Ezen kívül a társadalmi csoportok közötti különbségeket elsősorban a lehetőségek különbözősége okozza: a kertvárosban élők például értelemszerűen jellemzőbben komposztálnak, viszont kevésbé fogják vissza az autóhasználatot.

A kutatás eredményeit böngészve az a kép bontakozik ki, hogy a magasabb státuszúak nagyobb fokú környezettudatosságát valamennyire kompenzálja a fogyasztásuk (pl. gyakori autóhasználat), így összességében nem feltétlenül élnek környezettudatosabb életet, mint az alacsonyabb státuszúak, akiknél a közlekedés mellett a takarékoság is növeli a környezetkímélő magatartásformák előfordulását.

A szakterületekre vonatkozó konkrét véleményeket a környezeti állapotértékelés vonatkozó fejezetei tartalmazzák.

Környezeti nevelést, tájékoztatást és a társadalmi részvételt célzó intézkedések

Környezeti nevelés

A környezeti nevelés, a környezeti ismeretek terjesztése és fejlesztése (az óvodai nevelés, iskolai nevelés, képzés, művelődés, iskolarendszeren kívüli oktatás és továbbképzés, ismeretterjesztés, könyvkiadás) a környezetvédelmi törvény szerint elsősorban állami és önkormányzati feladat. 2017-től azonban minden önkormányzati működtetésű általános és középiskola állami fenntartásba került. A nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló kormányrendelet 2016-os módosítása⁵ szerint az állami intézményfenntartó helyébe lépő tankerületi központok

feladata a köznevelési intézmények fenntartása és működtetése. Emellett egyéb szervezetek is tevékenyen részt vesznek a környezettudatos szemlélet kialakításában.

Ökoiskolák, zöld óvodák, erdei iskolák

A Nemzeti Alaptanterv⁶ bevezetése óta a **közoktatás egyik kötelező alapeladata a környezeti nevelés**. A kerettantervek alapcéljai között szerepelnek a környezeti nevelés céljai és színtje minden tantárgy esetében megtalálhatóak a környezeti nevelés követelményei.

A magyar Ökoiskola Hálózat⁷ 2000 márciusa óta működik hazánkban. Az Ökoiskolákban a környezeti nevelés nem csak a tanításban, hanem az iskolai élet minden területén megvalósul. **A fővárosban 121 Örökös Ökoiskola** címet elnyert általános, illetve középiskola található.⁸ Ezen 121 iskolán kívül **számos** iskola rendelkezik **Ökoiskola** címmel a fővárosban

Az Ökoiskolákhoz hasonlóan 2006 óta úgynevezett Zöld Óvodák is működnek a fővárosban. Budapesten 175 db Zöld Óvoda és ezen belül 51 db Örökös Zöld Óvoda működik⁹.

A kormányzat Erdei Iskola Programjának hatására több, a környezeti neveléssel kiemelten foglalkozó iskola erdei iskola programot hozott létre. Budapesten a Pilis Parkerdő Zrt. által üzemeltetett Hármashatár-hegyi **Erdőajándéka Erdei Iskola** szolgálja az iskolások környezeti nevelését.

Tanösvények

Jelenleg Budapest természeti értékeit több mint 40 tanösvény, valamint bemutató tábla mutatja be, melyek többnyire az elmúlt két évtizedben jöttek létre. A fővárosi tanösvények így összesen körülbelül 30 km hosszúságúak. Döntő többségük szabadon látogatható, de néhány helyen a látogatás korlátozott, vagy nyitvatartási időhöz kötött. A tanösvények részletes bemutatását a függelék tartalmazza.

☞ *Függelék F.2.*

Budapest Főváros Önkormányzata a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesülettel (MME) közösen 2011-ben a helyi védettségű területeken tanösvényhálózat kialakításába kezdett a Fővárosi Környezetvédelmi Alap anyagi támogatásának segítségével. Ennek következtében a Fővárosi Önkormányzat a legtöbb természetismereti tanösvényt kialakító intézménnyé vált Budapesten. A Fővárosi Önkormányzat és az MME mellett azonban számos további kerületi önkormányzat, állami és civil szervezet hozott létre tanösvényeket Budapesten.

Míg az Ökoiskolák, Zöld Óvodák, Erdei Iskolák, illetve az országos védett területeken található tanösvények fenntartása állami feladat, a fővárosi helyi védett területeken található tanösvények fenntartása a Fővárosi Önkormányzat hatásköre. A tanösvények segítik, kiegészítik az intézményi oktatást, egyfajta szabadtéri tanteremként funkcionálnak.

Szemléletformálás

A Fővárosi Önkormányzat szemléletformálási feladatainak többsége a tematikus célterületekhez rendelt jelenik meg, elsősorban a közszolgáltatást végző gazdasági társaságok alapfeladataként, illetve a környezetvédelmi hasznot eredményező beruházásokhoz ismeretterjesztő, népszerűsítő átfogó kampányok is társulhatnak, növelve a projekt támogatottságát.

A Fővárosi Önkormányzat szemléletformálás céljából zöldinfrastruktúra fejlesztéssel kapcsolatos kiadványokat jelentetett meg Zöldinfrastruktúra füzetek címmel, amelyek a főváros honlapjáról letölthetők¹⁰.

A közszolgáltató cégek közül az elmúlt években elsősorban a FŐTÁV Zrt., az FKF Zrt., a FŐKERT és a Fővárosi Vízművek vállaltak aktív szerepet a szemléletformálásban. Lásd részletesebben III. fejezet Környezeti program végrehajtásának nyomonkövetése c. fejezet.

A fővárosban számos más szervezet (gazdasági társaság, civil szervezet, kerületi önkormányzat, államigazgatási szerv stb.) is folytat szemléletformálási tevékenységet, melyek közül több nemzetközi projekthez kapcsolódik, mint például a „Föld órája” elnevezésű mozgalom, vagy az Európai Mobilitási Hét. Más programok országos kampányokhoz kapcsolódnak, mint például a BAM! Bringázz a munkába kampány, vagy az Energiatudatos Magyarország kampány.

A szemléletformáló kampányok többségének célcsoportja a teljes lakosság, illetve számos program a gyermekeket és fiatalokat célozta meg, viszont nem szerepelt olyan projekt, mely kifejezetten az idős korosztályt szólítja meg a tájékozódás, alkalmazkodás érdekében.

A szemléletformáló tevékenységek többsége nem eseti jellegű, hanem évente megrendezésre kerül vagy folyamatosan valósul meg. Azonban sok megkezdett tevékenység esetén a finanszírozási háttér kiszámíthatatlansága problémát jelent a szemléletformálást végző szervezetek és egyének számára. A jó gyakorlatok megosztása és a kerületek, valamint intézményi, szakmai szervezetek közötti kapcsolatok erősítése még további lehetőségekkel bír.

A Fővárosi Önkormányzat aktuális szemléletformálási projektjeinek részletes leírását a Függelék tartalmazza.

☞ *Függelék F.3.*

Tájékoztatás

A Kvt. alapján az önkormányzatok törvényi kötelezettsége a lakosság rendszeres tájékoztatása a település környezeti állapotáról. A Fővárosi Önkormányzat környezeti tájékoztatásának meghatározó eszköze a jelen dokumentum, a Budapest környezeti állapotértékelése is, ami az önkormányzat illetékességi területén elemzi, értékeli a környezet állapotát. Budapest környezeti állapotértékelését a Fővárosi Közgyűlés hagyja jóvá és az önkormányzat honlapján kerül teljes terjedelmében közzétételre. Ezenkívül a legfőbb adatokat, következtetéseket tartalmazó magyar és angol nyelvű rövidített tartalmi kivonat – legalább két évenként nyomdai kiadványban is – előállításra kerül.

A környezeti adatok térbeliségéről Budapest térinformatikai portálja tájékoztatja a lakosságot. A Portál célja, hogy a térinformatikai alkalmazásokon keresztül tájékoztatás céljából megjelenítse és széles körben hozzáférhetővé tegye a fővárossal kapcsolatos, fontosabb, nyilvános térinformatikai adatokat.

A lakosság veszélyhelyzeti tájékoztatásáért a vonatkozó jogszabály¹¹ alapján amennyiben más jogszabály másként nem rendelkezik, a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter, a központi államigazgatási szerv vezetője, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi és területi szervének vezetője, a megyei és a helyi védelmi bizottság elnöke, a polgármester, a főpolgármester, a gazdálkodó szervezet vezetője felelős. A mért adatok alapján a szmogriadót, annak fokozatait és a szükséges intézkedéseket – a Kvt. rendelkezései alapján – Budapesten a főpolgármester rendeli el és szünteti meg.

Társadalmi részvétel

Hasonlóképpen törvényi kötelezettség a társadalmi részvétel biztosítása is. A Möt. alapján a helyi önkormányzat feladatai ellátása során támogatja a lakosság önszerveződő közösségeit, együttműködik e közösségekkel, biztosítja a helyi közügyekben való széles körű állampolgári részvételt.¹²

Civil szervezetek, alapítványok, nagyvállalatok rendszeresen írnak ki környezetvédelmet célzó pályázatot, azonban a Fővárosi Önkormányzat is minden évben pályázatot ír ki, melyet a Környezetvédelmi Alapból finanszíroznak. Emellett a Fővárosi Önkormányzat tulajdonában álló közszolgáltató cégek is aktív szerepet vállalnak a környezetvédelemben és a szemléletformálásban. Továbbá a kerületi önkormányzatok jelentős része is kiír környezetvédelmi pályázatokat.

A Főváros Közgyűlése által létrehozott **Környezetvédelmi Alap**¹³ célja, hogy hatékonyan segítse a Fővárosi Önkormányzat környezetvédelmi feladatainak ellátását, többek között a környezetvédelmi oktatás, nevelés területén is. A Fővárosi Önkormányzat minden évben más témakörben hirdet pályázatot, melyre civil szervezetek, budapesti telephelyű köznevelési intézmények, budapesti telephelyű felsőoktatási intézmények és budapesti társasházak pályázhatnak, amelyek az elnyert összegből Budapest közigazgatási területén végeznek környezet- és természetvédelmi tevékenységet.

A Fővárosi Önkormányzat által létrehozott TÉR_KÖZ pályázatokhoz kapcsolódóan **útmutató kézikönyv és példatár** is készült a **társadalmi bevonásról**. A kézikönyv célja, hogy a lehető legtöbb szereplő számára rávilágítson a társadalmi bevonás előnyeire, feltárja a szükséges feltételeket, továbbá a bemutatásra kerülő eszközökből mindenki a helyi viszonyok közé átültethető ötletet szerezzon.

2020-tól a Fővárosi Önkormányzat számos részvételiséggel kapcsolatos folyamatot indított el:

- **Budapesti parkok közösségi tervezése:** A budapesti parkok tervezett fejlesztését közösségi tervezéssel egybekötve készíti elő. A kialakult járványhelyzetre tekintettel jellemzően online formában bonyolítja le a közösségi tervezést a kozossegitervezes.hu oldalon. A lakosság kérdőíves formában megoszthatja a véleményét a fővárosi közterületek, parkok fejlesztéséről. Az oldalon az alábbi fővárosi kezelésű területek fejlesztéséről, megújításáról oszthatták meg a véleményüket: II. János Pál pápa tér, Nehru Part, Városmajor, Városháza park, Vérmező, Horváth-kert, Gellért-hegyi közpark, Új-Duna-híd környezete és a kapcsolódó új körút, Markusovszky tér, Déli Körvasút környezete, Római-part, Népliget, Óbudai-sziget, Mocsárosdűlő, Fehérdűlő – Terebesi erdő, Duna-part.
- **Közösségi gyűlés a klímaválságról:** 2020. szeptemberében zajlott le Budapest első közösségi klímagyűlése. A gyűlésen 50 véletlenszerűen kiválasztott, Budapest lakosságát reprezentáló budapesti lakos vett részt, ahol rövid oktatást követően vitatták meg a főváros éghajlat-változási kérdéseit, melynek megoldására javaslatokat is tettek.
- **Részvételi költségvetés:** A fővárosi költségvetés terhére egymilliárd forint sorsáról a lakosok dönthetnek. A részvételi költségvetés keretében három témában lehet projektötletekkel jelentkezni: (1) „Budapest mindenkié”: egész Budapestet (de legalább 3 kerület) érintő projektek; (2) „Zöld Budapest”: a főváros zöldterületeinek fejlesztését vagy a klímaadaptációt segítő ötletek; (3) „Gondoskodó Budapest”: a társadalmi szolidaritást segítő vagy közösségfejlesztő projektek. A részvételi költségvetés megvalósításával Budapest nem csak hasznos, sokaknak tetsző fejlesztésekkel gyarapodik, hanem tudatos, aktív állampolgárokkal is.
- **A lakosság bevonása a forgalomcsillapítás ügyébe:** Azonnali, drága és végleges beavatkozások helyett a Fővárosi Önkormányzat mintaprojektek keretében ideiglenes megoldásokkal tesztelte a forgalomcsillapítási elképzeléseket, időt adva a város lakóinak arra, hogy megérezzék, értékeljék ezek hatásait. Néhány hónapnyi próbaidőszak után részletes kérdőívekkel kérte ki¹⁴ az önkormányzat a lakosság véleményét az érintett útvonalakkal, terekkel kapcsolatos tapasztalataikról, javaslataikról. Emellett több más közlekedésfejlesztési projekttel kapcsolatban oszthatta meg a lakosság a véleményét: Belváros-Lipótváros, Belső-Ferencváros, Pesti alsó rakpart,

Szentendrei út – Vörösvári út, Üllői út, Andrássy út, Budafoki út környéke, Pasarét, Belső-Erzsébetváros, Nagykörút.

- **A COVID-válság kezelése:** Budapest létrehozta a <https://koronavirus.budapest.hu/> oldalt, hogy a járvány idején naprakész információkkal lássa el a fővárosi lakosságot a közlekedés, a fővárosi szolgáltatások aktuális helyzetéről, az ezekkel kapcsolatos intézkedésekről. Emellett elindította a Budapest Restart programot, hogy elősegítse a város alkalmazkodóképességét a változó szociális, gazdasági, közlekedési és életmódbeli körülményekhez, hogy Budapest már rövid távon is biztonságot nyújtó, sokszínű és élhető város legyen.
- **A Fővárosi Önkormányzat civil rendeletének megújítása:** Az önkormányzat társadalmi vitára bocsátotta új civil rendeletét. Az új szabályozás révén a főváros döntéshozatali folyamataiba könnyebben tudnak majd civil szervezetek bekapcsolódni, a Városháza megfelelő szakmai egységeivel való párbeszéd könnyebben ki tud alakulni.

A társadalmi szerepvállalás folyamatos, napi szintű lehetőségét biztosítja néhány civil és önkormányzati kezdeményezés. Így például a jarokelo.hu, a hulladekvadasz.hu weboldalak, valamint a XV. kerületi Intelligens Panaszbejelentő Rendszer mind azt biztosítja, hogy a lakosság bármikor bejelenthesse a közterületeket érintő panaszait, és nyomon követhesse a megoldásuk alakulását. A Klíma Panasz weboldal és a Radó Dezső Terv (korábban ZIFFA – Párbeszéd egy zöldebb Budapestért!) felületei is arra ösztönzik a lakosságot, hogy véleményüket, panaszait megosszák a várostervezőkkel. A Fővárosi Önkormányzat által létrehozott Budapest Dialog is arra biztosít lehetőséget, hogy a helyi lakosság és az önkormányzatok egyaránt megoszthassák fejlesztési ötleteiket, projektjeiket egymással.

A fővárosban megvalósult, a környezetvédelem témájával összefüggő pályázatokat és projekteket a *BKÁÉ 2018, II.9. Környezeti nevelés, tájékoztatás, szemléletformálás, Függelék 2. táblázata* tartalmazza. Mivel ezen pályázatokról és projektekről nem áll rendelkezésre adatbázis, így a lista nem tekinthető teljesnek, a feltüntetett projekteken kívül számos más környezetvédelmi, illetve természetvédelmi szemléletformálási projekt is megvalósulhatott a fővárosban.

A fővárosban kiírt pályázatok többsége eseti, de nagy számban vannak évente kihirdetett pályázatok is. A pályázatok jelentős része a lakosságot (illetve társasházakat) célozza meg, illetve sok esetben iskolásokat, civil szervezeteket céloz meg. Emellett több kerület is létrehozott saját környezetvédelmi alapot, például a VIII.¹⁵, XIII.¹⁶, XXII.¹⁷ kerületi önkormányzat.

Közösségi tervezésnek nevezzük, ha a tervezési folyamatba már annak egészen korai szakaszában is ténylegesen bevonják az érintetteket. A közösségi tervezés kulcseleme a helyi érintettek, közösségek aktivizálása és bevonása egy közös jövőkép és stratégia kialakításába, oly módon, hogy az valóban tükrözze a közösség szükségleteit, igényeit és szempontjait.¹⁸

A közösségi tervezésnek személyi, tárgyi és anyagi feltételei is meg kell teremteni, mint például moderátor, közösségi platform, és ezek költségei. Emellett feltétel, hogy a közösségi tervezés lehetősége a tervezési folyamat elején jelenjen meg, az érintettek között egyenrangúság legyen, valódi jogaik legyenek. Feltétel továbbá a kölcsönös tájékozottság esélyének megteremtése, ehhez minden résztvevőnek lehetőséget kell biztosítani egy tanulási, szocializációs folyamatban való részvételre. Mindezen feltételeken túl valódi közösségi tervezésről akkor beszélhetünk, ha minden együttműködő megosztja egymás között a közös tevékenységből eredő hasznot és kockázatot is.

A társadalom bevonásával megvalósuló közösségi tervezés gyakorlati megvalósulása erősíti a társadalmi kohéziót, hozzájárul a társadalmi jólléthez. Az egyes társadalmi folyamatokat, illetve azok környezeti vonatkozásait a *II.10. Társadalom* című fejezet tartalmazza.

További javasolt feladatok

- Tekintettel arra, hogy egyes fővárosi környezetügyi feladatokkal kapcsolatos különböző tájékoztatások, vélemények csak részben megalapozottak, vagy teljesen megalapozatlanok, ezért a Fővárosi Önkormányzatnak mindent meg kell tennie a lakosság hiteles (vonatkozó jogszabályoknak megfelelő, szakmailag ellenőrzött, lényegi és valós folyamatokat mutató) tájékoztatása érdekében.
- A releváns környezeti adatok hitelesség kérdésén túl látni kell, hogy a környezettudatosság erősítésének egyik legfőbb kihívása – a Magyar Természetvédők Szövetsége nyomán – az a végsőnek nevezhető ok, az az általánosan elfogadott társadalmi érték, amely az anyagi javak gyarapodásában véli felfedezni az élet értelmét, a boldogulás forrását.
- A lakosság hiteles tájékoztatásával kapcsolatban további jelentős kihívást jelent a napjainkban nagyon hangsúlyossá vált infokommunikációs eszközök használata, amelynek során a közösségi média közreműködésével személyre szabott, célzott információk gyors és széleskörű, hatékony eljuttatása történik. E kihívás során a személyre szabott, célzott információk hatékony eljuttatásán kívül egyidejűleg indokolt lenne biztosítani a szakmailag ellenőrzött, lényegi és valós tartalom biztosítását is, illetve az információs tartalom hitelességéért felelős – állami, önkormányzati – szervezet álláspontjának figyelembe vételét.
- A levegő minőségéről a szmogos időszakokon kívül is napi szintű tájékoztatást kell nyújtani, grafikus és interaktív webes felület segítségével, az OMSz-től óránként lehívott adatbázis alapján.
- Az éghajlati változásokhoz, rendkívüli környezeti eseményekhez történő alkalmazkodás (árvízvédelem, szmogriadó) érdekében a lakosság környezetügyi tájékoztatása sajtóközlemények formájában is szükséges, illetve lehetséges.
- A szemléletformálást nem csak a fővárosi lakosság és vállalkozások részére fontos biztosítani, hanem a Fővárosi Önkormányzat, valamint a közszolgáltatásokat végző fővárosi gazdasági társaságok alkalmazottjai számára is, annak érdekében, hogy a környezettudatos szemlélet érvényesüljön a napi működésben. A beszerzéseket, projekteket, az éves üzleti terveket és stratégiákat a környezetvédelmi, fenntarthatósági szempontok mentén kell kialakítani.
- A lakossági szemléletformálás során nem csak a környezetvédelem és a fenntarthatóság alapelveinek átadása szükséges, hanem a konkrét lakossági beruházások megvalósításával kapcsolatos szaktanácsadás biztosítása is, pl. energetikai korszerűsítés esetén.
- A szemléletformálás, a környezeti nevelés részét képezi a tudásmegosztás, melynek érdekében biztosítani kell a fővárosi cégek, oktatási intézmények és a kerületi önkormányzatok közötti partnerséget.

Függelék

F.1. A környezeti helyzet megítélésének mértéke (szignifikancia) a lakóhely, illetve a sűrűn látogatott városrészek állapota alapján

	belvárosi jellegű	külvárosi jellegű
Rossz a levegő, és ez károsítja az egészséget	0,753	0,180
Túl nagy az autóforgalom	0,720	0,116
Nagy a közúti közlekedésből eredő zaj	0,714	0,150
Nincs elég fa az utcákon	0,486	0,092
Nyáron túlságosan felforrósodik a város, az utcák, az épületek, a járművek	0,483	-0,010
Koszosak az utcák: sok a szemét, kutyapiszok	0,454	0,188
A kerti zöldhulladék vagy szilárd tüzelőanyagok égetése miatt gyakori a füst	0,009	0,591
Hulladékkal, például műanyagpalackkal, ruhaneművel, bútorkhulladékkal fűtenek	0,032	0,538
Sok az illegális szemétkerítés	0,294	0,462
Gyakoriak az esőzések utáni elöntések az utcákon, közterületeken	0,209	0,362

1. táblázat: A környezeti helyzet megítélésének mértéke (szignifikancia) a lakóhely, illetve a sűrűn látogatott városrészek állapota alapján, 2021.

F.2. Tanösvények és bemutatótáblák Budapesten

Tanösvény/bemutató-tábla neve	Kerület	Védett terület neve	Védettség foka	Létesítő	Létesítés dátuma	Felújítás dátuma	Hossz (m)	Állomások száma
Örökerdő tanösvények (5)	2, 12	Budai Tájvédelmi Körzet	országosan védett	WWF, Pilisi Parkerdő Zrt.	2003-2009 (több ütemben)	-	250-775 (össz: 5000)	5 db/útvonal
Jane Goodall tanösvény	2	Budai Tájvédelmi Körzet	országosan védett	Jane Goodall Intézet, MME Kétlítő- és Hullóvédelmi Szakosztály, DINPI, Pilisi Parkerdő Zrt.	2018	-	900	6
Pálvögyi-barlang	2	Budai Tájvédelmi Körzet, Pálvögyi-barlang	országosan védett	DINPI	2004	2012	20	5
Szemlő-hegyi tanösvény	2	Szemlő-hegyi-barlang	országosan védett	DINPI	2010	-	300	8+1
Sas-hegy tanösvény	11	Budai Sas-hegy TT	országosan védett	DINPI, Európalánya Közhasznú Egyesület	2012, 2017	-	850+150	7, 3
Hasznos Hulladék Tanösvény	11	Gellérthegy TT	országosan védett	Budapest Főváros Önkormányzata	2014	-	120	5
Jókai-kert tanösvényei (Kőpark tanösvény, kertbemutató tanösvény)	12	Jókai-kert TT	országosan védett	DINPI	2004, 2012	-	200+400	10
Fővárosi Állat- és Növénykert Japánkerti tanösvény	14		országosan védett		2015	-	200	5
Fővárosi Állat- és Növénykert TT			országosan védett					

2. táblázat: Tanösvények és bemutatótáblák Budapesten

Tanösvény/ bemutató- tábla neve	Ker	Védett terület neve	Védettség foka	Létesítő	Létesítés dátuma	Felújítás dátuma	Hossz (m)	Állomások száma
Homoktövis tanösvény	4	Újpesti Homoktövis TT	helyi védett	MME	2011 (2016 bővítés)	-	350	5
Róka-hegy tanösvény	3	Róka-hegy TT	helyi védett	MME	2018	-	700	7
Aquincumi mocsáros tanösvény	3	Mocsáros- dűlő TT	helyi védett	Aquincum - Mocsáros Egyesület	2012	-	4000	7
Balogh Ádám-szikla tanösvény	2	Balogh Ádám-szikla TT	helyi védett	MME	2014	-	200	3
Apáthy-szikla tanösvény	2	Apáthy-szikla TT	helyi védett	MME	2014	-	780	7
Ferenc-hegy tanösvényei (Erzékek ösvénye, Tükörben az élővilág)	2	Ferenc-hegy TT	helyi védett	Európalánta Közhasznú Egyesület	2013, 2016	-	800	6, 6+1
Guckler Károly tanösvény	2	Budai Tájvédelmi Körzet	országosan védett	Piliszi Parkerdő Zrt.	(1918), 2018	-	3500	14
Normafa kardioösvény	2	Budai Tájvédelmi Körzet	országosan védett	Szent Ferenc Kórház, Pest Megyei Természetbarát Szövetség	2018	-	5100	8
Hunyadi- szigeti Honvéd tanösvény	22	Háros-sziget TT	országosan védett	Honvéd Sporthorgász Egyesület	1995	-	400	8
Tamariska-domb tanösvény	21	Tamariska-domb TT	országosan védett	DINPI, Csepel Önkormányzata	2013	-	600	5 tanösvény-tábla, 6 tájékoz-tató tábla, fajtáblák

Tabáni tanösvény	Soroksári Botanikus Kert tanösvény	Tétényi-fennsík tanösvény	Merzse-mocsár tanösvény	Naplás-tó tanösvény	Ördögórom	Kis-Sváb-hegy tanösvényei	Rupp-hegyi tanösvény	Budai Arborétum tanösvényei (3 db)	Felsőrákosi-rétek tanösvény	Tanösvény/bemutató-tábla neve
1	23	22	17	16	12	12	11	11	10	Ker
-	Soroksári Botanikus Kert TT	Tétényi-fennsík TT	Merzse-mocsár TT	Naplás-tó TT	Ördögórom TT	Kis-Sváb-hegy TT	Rupp-hegy TT	Budai Arborétum TT	Felsőrákosi-rétek TT	Védett terület neve
nem védett	helyi védett	helyi védett	helyi védett	helyi védett	helyi védett	helyi védett	helyi védett	helyi védett	helyi védett	Védettség foka
Budavári Önkormányzat	SZIE Kertészet-tudományi Kar	Zöld Jövő Környezetvédelmi Egyesület, MME	XVII. Kerületi Önkormányzat, Rákosmenti Mezei Órszolgálat, MME	XVI. Kerületi Önkormányzat, Rákosmenti Mezei Órszolgálat, MME	MME	MME, Európalánya Egyesület	MME	SZIE Kertészet-tudományi Kar	MME	Létesítő
2014	2004	2005	2012	2012	2016	2012, 2017	2013 (2018 bővítés)	2004-től több ütemben	2014 (2015 bővítés)	Létesítés dátuma
-	2013	2017	2017	-	-	-	-	-	-	Felújítás dátuma
500	2700	3000	7700	4500	650	750, 1000	450	8000	5400	Hossz (m)
1+100	20	12+12	15	18	6	8, 5	6	40	12	Állomások száma

Tanösvény/ bemutató- tábla neve	Óbudai- sziget tanösvény	Záporkerti meseösvény	Farkaserdő tanösvényei (Farkaserdő tanösvény, Út az egészséghez program)	Kamaraerdei tanösvény	Brassó- Komondor Park és tanösvény	Madárbarát tanösvény	Páskom-liget tanösvényei (természetismereti tanösvény, erdei tornapálya)	Sashalmi-erdő tanösvényei	Tanösvény/ bemutató- tábla neve
Ker	3	3	4	11	11	14	15	16	
Védett terület neve	-	-	-	-	-	-	-	-	
Védettség foka	nem védett	nem védett	nem védett	nem védett	nem védett	nem védett	nem védett	nem védett	
Létesítő	Főkert Nonprofit Zrt.	Európalánia Közhasznú Egyesület	Pilis Parkerdő Zrt.	Újbuda Önkormányzat a, Pilisi Parkerdő Zrt.	Újbuda Önkormányzata	Városliget Zrt., MIMÉ	Magfejítő Közhasznú Alapítvány (természetismereti tanösvény), Pilisi Parkerdő Zrt., XV. Kerületi Önkormányzat (erdei tornapálya)	Neumann János Számítástechnikai Szakközépiskola	
Létesítés dátuma	2014	2017	2000, 2016	2012-2014	2016	2016	2012	2015	
Felújítás dátuma	-	-	-	-	-	-	-	-	
Hossz (m)	350	100	1500, 4200	4000	200	300	1000, 1800	350	
Állomások száma	10	1 játszódoboz és elrejtett figurák	3, 10	12	43+3	10	5	7	

Tanösvény/ bemutató- tábla neve	Kis Dunai-öböl tanösvény	Biodiverzitás tanösvény	Pusztaszeri úti védett földtani alapszelvény	Fűvészkeri bemutató	Gellért-hegyi bemutató	Kondor utcai libanoni cédrus	Madárvilág bemutató - Kopasz-gát	Dendrológiai bemutató	Nagyfejű Csajkó Tanösvény	Tanösvény/ bemutató- tábla neve
Ker	21	3	2	8	11	2	11	18	2	Ker
Védett terület neve	-	-	Pusztaszeri úti védett földtani alapszelvény TE	Budapesti Botanikus Kert TT	Gellérthegy TT	Kondor utcai libanoni cédrus TE	-	-	Szép-Völgyi erdő	Védett terület neve
Védettség foka	nem védett	nem védett	országosan védett	országosan védett	országosan védett	helyi védett	nem védett	nem védett	nem védett	Védettség foka
Létesítő	Csepeli Zöld Kör, majd Csepeli Önkormányzat	ZHAW, FŐKERT Nonprofit Zrt.	MME	Fűvészkeri	DINPI	MME	Öböl XI Kft.	XVIII. Kerület Önkormányzata, Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzata	Fővárosi Önkormányzat, II. kerületi önkormányzat	Létesítő
Létesítés dátuma	2000-es évek eleje, majd 2016	2014	2013	2014	n.a.	2013	2009	2014	2021	Létesítés dátuma
Felújítás dátuma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Felújítás dátuma
Hossz (m)	250	n.a.	-	-	-	-	-	-	1300	Hossz (m)
Állomások száma	5	n.a.	1	1	1	1	1	1	11	Állomások száma

F.3. A Fővárosi Önkormányzat szemléletformáló projektjei

A levegőminőség javítása Magyarországon (HungAIRy projekt)

A LIFE-IP HungAIRy nevű projekt a levegőminőség javítását célozza Magyarország nyolc régiójában, tíz településen. Budapest Főváros Önkormányzata projektpartnerként vesz részt a projekt megvalósításában. A projekt feladatai között kiemelt jelentőséggel bír a szemléletformálás és a lakosság tájékoztatása, amelyet egy újonnan felállított, főként természettudományos háttérrel rendelkező szakemberekből álló tanácsadó-hálózat végez: az ökomenedzser-hálózat.

A HungAIRy projekt részeként szemléletformáló tudástárat és egyéb ismeretterjesztő anyagokat hoz létre a Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft. és A Mindennapi Kultúráért Egyesület, amelyeket minden önkormányzat felhasználhat településére alkalmazva.

Az ökomenedzser hálózat tagjai az alábbi területeken szemléletformáló képzéssorozaton vesznek részt, amelynek a tudásanyagát közvetlenül tudják hasznosítani a lakossági kampányokban:

- Szilárd anyagok környezetbarát égetése: A Fűtsünk okosan! kampány folytatása.
- Háztartások energiahatékonysága
- A kerékpáros közlekedés népszerűsítése
- Az öko autóvezetés oktatásának előkészületei
- Az e-mobilitás támogatása

A lead partner rendszeresen összegyűjti és átadja a partnerek részére a levegő minőségének javításával kapcsolatos hazai és nemzetközi jó gyakorlatokat: például a szabályozási rendszert az illegális égetés elkerülésére, az innovatív technológiákat a helyi vagy regionális levegőminőség javítása érdekében.

Külön figyelmet fordít a projekt a PM emisszió csökkentésre alkalmas mezőgazdasági technikákra és a fa beszállítói lánc optimalizálására. Az említett területen összegyűjtött tudást is a gazdálkodók és a teljes lakosság rendelkezésére bocsátják.

A nyolcéves projekt 2019-ben indult, a Fővárosi Önkormányzatra eső uniós támogatás összege 2.604.970 euró.

További információ: <http://www.hungairy.hu/>

Közösségi komposztálás

A Hungary projekt részeként 2021-ben a Komposztold program és a FŐKERT szervezésében több közösségi komposztálási program is indult a fővárosban. Az első közösségi komposztároló a Tabánban készült el, alapozva egy régóta működő közösségre, a Zöld Tabánért csoportra. A Szent István parki komposztárolót is egy civil szervezet gondozza, és elindult a Városmajor területén és a Feneketlen-tó mellett egy-egy közösségi program, amely szintén civil kezdeményezésen alapul.

A projektek kapcsán a FŐKERT szakmai együttműködési megállapodást kötött a Humusz Szövetséggel.

A részvételi költségvetés Zöld Budapest programjában is több közösségi komposztálási program van előkészületben

Új európai projekt a fenntartható városi közlekedésért (FastTrack-projekt)

Budapest is része a FastTrack projektnek, amelynek célja, hogy az önkormányzatok közti tudásmegosztás, tapasztalatcsere és kapacitásfejlesztés révén felgyorsítsa a fenntartható közlekedés kialakítását a városokban és régiókban.

A projektet megvalósító partnerségben négy ún. nagykövet-város - Antwerpen, Bologna, Budapest, Stockholm - vesz részt, amelyek jó példákat valósítanak meg és tapasztalataikat megosztják más városokkal. A húsz követő önkormányzat pedig átveszi és adaptálja a négy nagykövet-város jó gyakorlatait és megoldásait. Az önkormányzatok munkáját szakmai-technológiai partnerek segítik.

A fő témák: közlekedési hálózatokat érintő beruházások, új üzemeltetési és üzleti modellek, a közlekedési módok közötti váltás támogatása a hatékonyabb energiafelhasználású, biztonságosabb és aktív közlekedési módok felé (az utas és teherforgalomban egyaránt)

A projekt megvalósítása 2021. február 1-jén kezdődött, időtartama 30 hónap

Budapest részesedése a projektből 73.875 euró, amely 100%-os támogatási intenzitású. A projekt végrehajtásában szakmai partner a Budapesti Közlekedési Központ Zrt.

Az elektromos alapú városi közlekedés infrastruktúrájának fejlesztése Budapesten (USER-CHI-projekt)

Az Innovative solutions for USER centric CHarging Infrastructure (USER-CHI, innovatív megoldások a felhasználó-központú töltési-infrastruktúráért) elnevezésű európai projektben Budapest Főváros Önkormányzata is partnerként vesz részt.

A projekt célja az elektromos járművek használatának népszerűsítése olyan innovatív megoldások kidolgozásával, amelyek minél inkább igazodnak a felhasználói igényekhez. A projekt két területre koncentrál: az egyik a városi töltés, a másik az európai közlekedési hálózat mentén elhelyezkedő gyors/villám-töltési infrastruktúra fejlesztése. A projekt ehhez kapcsolódóan három dimenziót vizsgál:

- társadalmi szempontok, pl. töltési és parkolási szokások, preferált fizetési módok, stb.,
- gazdasági környezet, pl. befektetők, üzleti modellek, szabályozási háttér, stb., és
- technológia, pl. hálózati integráció, tárolási megoldások, egyenáramú töltés az alacsony kibocsátású járművek részére, mint pl. az e-bike, vagy e-rollerek, stb.).

Budapesten a Fővárosi Önkormányzat mellett a BKK Zrt. is része a partnerségnek, amely egyrészt egy együttműködési keretrendszer fog kidolgozni a piaci alapon működő szolgáltatókkal, másrészt pedig egy mintaprojektet valósít meg, melynek részeként elektromos töltő-infrastruktúrával felszerelt e-mobilitási pontok jönnek létre a fővárosban.

A projekt 2020. február 1-jén indult, és négy évig tart. A Fővárosi Önkormányzat által elnyert támogatás összesen 832.937,5 euró.

Bővebb információk a projekt weboldalán érhetők el: <https://www.userchi.eu/>

Levegőminőségi elemző és tájékoztató műszaki informatikai rendszer kialakítása

Visszatérően fogalmazódik meg az az igény, hogy Budapesten nem elégséges a fővárosi környezeti levegőt vizsgáló automata mérőállomások száma. Ez az igény

határozottabban jelenik meg azon kerületi önkormányzatok esetében, amelyekben nincs ilyen mérőállomás.

A kérdésre adandó szakmailag hiteles, megalapozott válaszhoz olyan hiánypótló, tervezett kiegészítő vizsgálatok szükségesek, amelyek mérési elve azonos a folyamatosan működő mérőpontokéval, így azokéval összehasonlíthatók, továbbá arra is választ kaphatunk, hogy Budapesten megfelelő sűrűségű-e a folyamatosan működő mérőpontok elhelyezkedése, illetve van-e olyan terület, ahol a folyamatos mérési eredmények mellett lényegesen magasabb terhelés is érné a lakosságot.

A fenti célkitűzések érdekében a Fővárosi Önkormányzat elkezdte az előkészítését a kiegészítő levegőminőségi mintavételeknek és vizsgálatoknak, amelyek kísérleti ferencvárosi, erzsébetvárosi és újbudai mintavételi és mérési helyszíneket érintenek.

Az is mindennapos igény, hogy a főváros publikus felületein valós időben meg lehessen nézni, hogy milyen a levegőminőség a városban és hogy milyenek a kilátások a következő napokra. Ennek érdekében engedélyt kértünk a környezetért felelős államtitkártól, hogy automatikusan, óránként megkaphassuk az OMSZ-től az emissziós adatokat. Az adatok vizualizációja és a közérthető interpretáció kidolgozása elkezdődött.

A levegőminőséggel kapcsolatos tájékoztatásban fontos változás állt be. A Fővárosi Közgyűlés a 127/2019. (II. 20.) Főv. Kgy. határozatot úgy módosította, hogy a Budapesten tartózkodók fokozottabb egészségvédelme érdekében az önkormányzat önként vállalt közcélú tájékoztatási feladatoként tájékoztatást ad a Budapest Portálon arról, ha a környezeti levegő Budapesten folyamatosan vizsgált PM_{2,5} szintje – az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat közzétett adatai alapján – jellemzően meghaladja az ENSZ Egészségügyi Világszervezete egy napi határértékre tett ajánlását (25 µg/m³).

A főváros vezetése vállalta, hogy folytatja a zuglói AWAIR program által kezdeményezett önkormányzati platform szervezését, és a platform által kidolgozott szmogriadós intézkedési tervet képviseli a szakmai szervezetek és a kormány felé.

A fejezet hivatkozásai

¹ A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 54. § (2) bekezdése

² Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 6. § a) pontja

³ Special Eurobarometer 501 (2019): Attitudes of European citizens towards the environment.

<https://ec.europa.eu/comfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/SPECIAL/search/501/surveyKy/2257>

⁴ Special Eurobarometer 416 (2014): Attitudes of European citizens towards the environment.

http://ec.europa.eu/comfrontoffice/publicopinion/archives/ebs/ebs_416_en.pdf

⁵ 102/2016. (V. 13.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet módosításáról

⁶ 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról

⁷ <http://ofi.hu/okoiskola>

⁸ <https://ofi.oh.gov.hu/okoiskolak-adatbazisa>

⁹ <http://zoldovoda.hu/zold-ovodak-magyarorszagon-terkep-es-elrendezes>

¹⁰ <http://budapest.hu/Lapok/Kiemelt-fejleszt%C3%A9si-c%C3%A9lok,-k%C3%A9sz%C3%B6nyvek.aspx> Zöldinfrastruktúra füzetek: Vízérzékeny tervezés a városi szabadtereken; Vízáteresztő burkolatok; Zöldhomlokzatok; Városi fák és közművek kapcsolata

---

¹¹ A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet 37. § (1) bekezdése

¹² Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 6. § a) pontja

¹³ Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 12/2009 (III.13.) önkormányzati rendelete a Fővárosi Önkormányzat Környezetvédelmi Alapjáról

¹⁴ <https://kozossegitervezes.budapest.hu>

¹⁵ Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testületének 3/2011. (I.24.) önkormányzati rendelete a Környezetvédelmi Alap létrehozásáról, kezeléséről és felhasználásáról

¹⁶ 34/2007. (X. 25.) Budapest Főváros XIII. kerületi önkormányzati rendelet a Környezetvédelmi Alap létrehozásáról és működtetéséről

¹⁷ Budafok-Tétény Budapest XXII. kerület Önkormányzata képviselő-testületének 12/2013. (IV.22.) önkormányzati rendelete a Környezetvédelmi Alapról

¹⁸ Sain M. (2010). Segédlet a közösségi tervezéshez. Budapest NFGM, VÁTI Nonprofit Kft.